

ВСЕСВІТ

К' 6176

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА 4

1.03.77

103

НА ОБКЛАДИНЦІ—ВОДОЛАЗНІ РОБОТИ В БАЛАКЛАВ
(див. нарис „Червоний Принц“)

№ 3

15-го січня
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ЗА ТИЖДЕНЬ

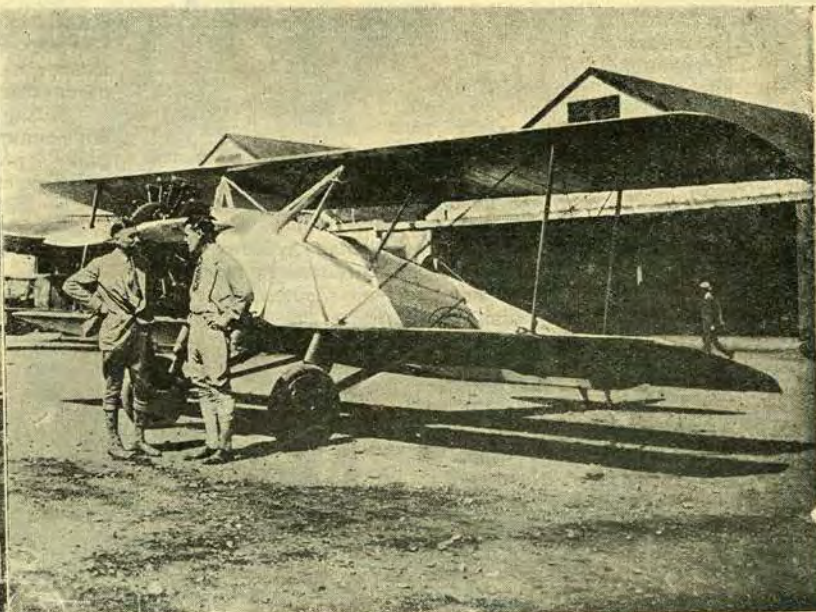

Величезна пожежа на кіно-фабриці в Гаазі. На фото — пожежна команда ліквідує пожежу в „кварталі міста“, збудованому на території фабрики

ГРОШІ ПАЛЕСТИНИ

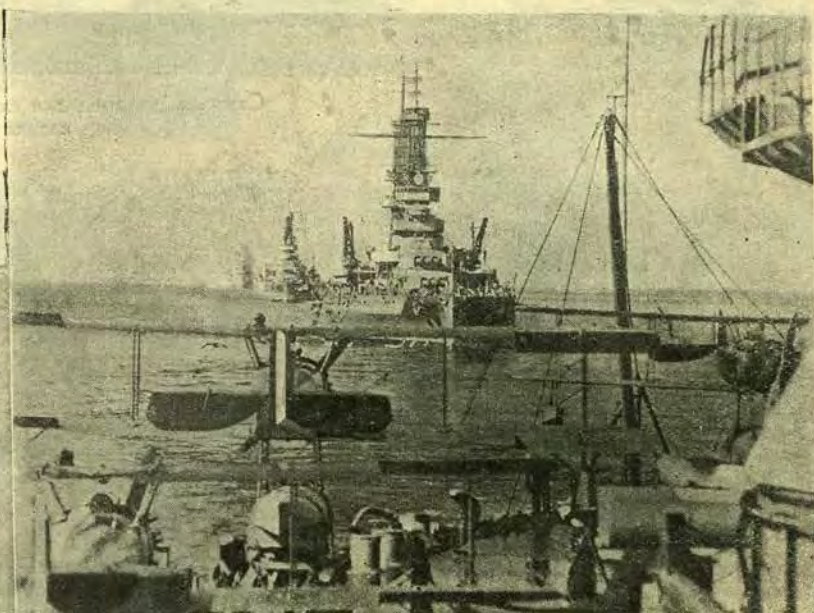

Палестинський уряд недавно випустив перші свої гроші. На фото — банкнот на 500 міль (10 марок) з малюнком вежі Давида. Написі трьома мовами: єврейською, англійською та арабською.

Американські пілоти Нік Мамер та Брюс Мак-Дональд, що братимуть участь у національних повітряних змаганнях

АМЕРИКА ОЗБРОЮЄТЬСЯ

Панцерник американської флоти „Біг-Бой“ на щорічних маневрах на Тихому океані. На передньому плані пароплав „Каліфорнія“ з готовими до відліту розвідочними аеропланами. „Біг-Бой“ — це нова величина, що спростовує всі балачки про роззброєння

Оповідання **ПАЦАН** Івана Багряного

Мояму маленькому другові

НАД МІСТОМ високо в блакиті з'явився аероплан. Перший тут, відколи світ стоїть. Якось раптом, не більше за ластівку, невдоволено нечувано урчав і крутився в скелястих хмарах—снісінько—звив собі гніздо, там, на білих островах.

Ще з ранку місто напружено чекало. Чекало кого хоче, самого чорта, тільки не такого гостя,—тому по всьому місту стільки роззявлених ротів, скільки мешканців.

І тільки аероплан... і більш нічого. Знову напруженість, знову чекання болюче, нервово.

Весняний пустотливий вітер каламутив тривогу, спотикався на м'ягкому снігу, носив і шарпав уривки розмов, здогадок і настроїв:

— ...ідуть..

— ...Гайдамаки...

— ...Мериканці...

— ...анці...

— ...івці...

— Чорт, погібелі на їх немає.

— Прийдуть мериканці і цар і... дадуть вони большакам парла, тут їм жаба й цицьки дасть.

Високий чорний піп (що не об'їздив парафії уже ось пів року з ляку) уперше намілювався вийти на вулицю і то в штаних, рясу залишив дома, а з рясом і чин. Біля дубових воріт навколо нього скупчились обіжені інтелігенти, попадає, ще хтось і дві носаті сухопарі попівни,—поздоровляли, тисли руки... Піп навіть сльози пустив:

ПОРТ-БАТУМ

В зв'язку зі зростом вивозу нафти через Батумський порт управління портами цього року приступило до будівлі восьми нових глибоководних (40 футів) причалів

— Гаспада... гаспада... вот!.. Не говоріл?... Ну тепер ох, слава тебе...—Здравши голови, стежили за крицевим

* * *

В глупу минулу північ Ревком і „самоохорона“ залишали. На станції в темряві совався паротяг без гудків свистків; метушилися люди, сперечались, але лаялись в лоса, причеплювали... відчеплювали... і знов причеплювали форми (вагонів лише два й ті товарні). Всі наказували і не слухав. Багато з „самоохорони“ ще в місті покидали ниці і розбіглися хто куди потрапив.

Колька плувався між вагонів, тягав за собою важку бінку, совав всюди свого носа і задьористо покрикував. І весело. Руда підрізана шинеля, дірчаві чоботи, подертий кашкет налазить на очі... Ці очі на смаглому, немитому, патянькому лиці неспокійні й цікаві.

Колька дев'ять літ. Забрюханий Колька по самі вуха, він спинився, обливав зверху губи, подумав, підсмикнув бінку і рішуче подався до останньої платформи.

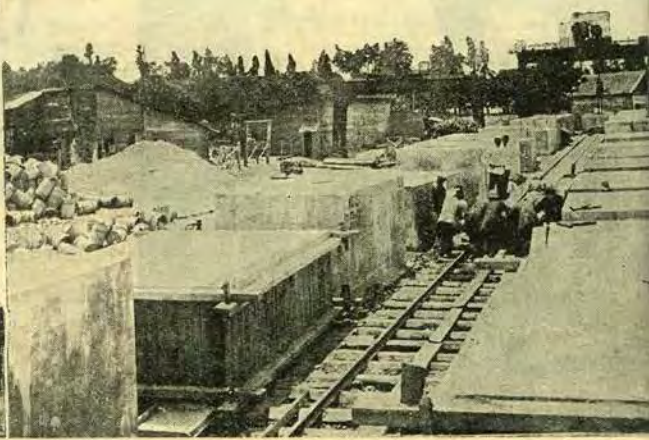
Там ставили єдиний кулемет.

— Живей! живей, братішки! Ну!

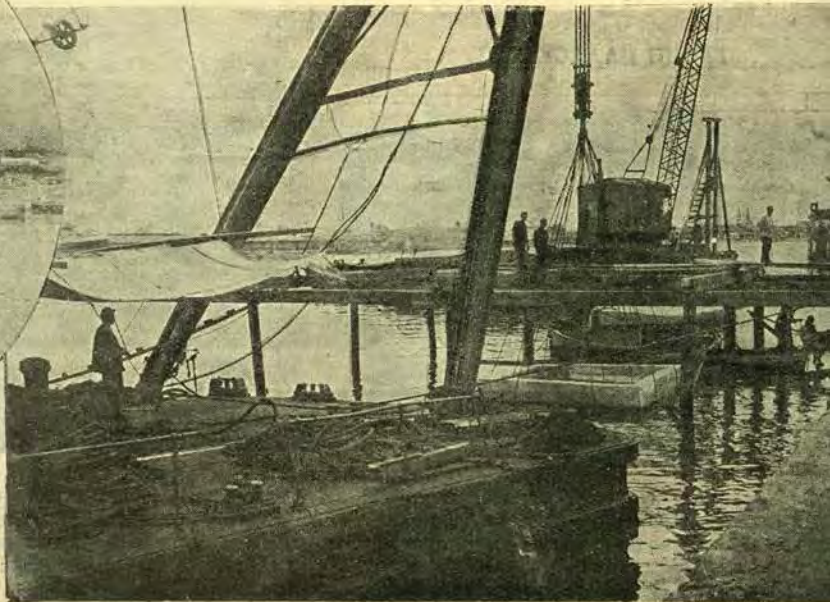
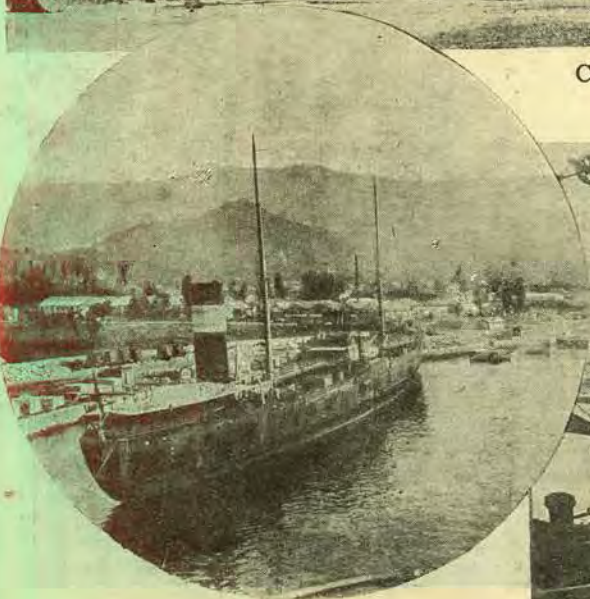
— От! Ах ти пацан... „братішки“ покотились зо сміху. Ти диви, я думав він забіг як цуцик, а він... такий малий.

Тому, в кого за хвилю бігали комашки поза шкірою, страшенно соромно від дитячого давнього голосу, весело безпечного.

Фотографії „РУС-О“

Стотонні масиви для глибоководних причалів. Ліворуч—стотонний кран кладки глибоководних нафтових причалів

Експорт нафти з Батумського порту. Праворуч—навантаження нафти на пароплави в глибоководних нафтових причалах Батумського порту

ДО ОГЛЯДУ ФАБЗАВУЧІВ

ПО ФАБРИЧНО-ЗАВОДСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРКОВА

Фото-РАТАУ

Ф. З. У. Держкондитерської фабрики „Жовтень“. Учні фабрично-заводської школи варять сиропи та варення. Тут навчання тісно зв'язане з виробництвом, так що учні дуже швидко набувають певної кваліфікації

Ф. З. У. Держкондитерської фабрики „Жовтень“. Учні працюють по виробі шоколаду та слухають пояснення інструктора

В овалі—ФЗУчні фото-майстерні ВУФКУ за виробництвом фото-апаратів. Організуючи фото-майстерню ВУФКУ мало на меті хоч трохи задоволити попит на продукти фото-виробництва, що стоїть у нас ще на доволі низькому рівні

— Йш, козявка... з під шапки не видно, а командує, хо!
А про те всі пацана любили, особливо Голубів, він його й крестив так—„пацан“. Тоді ще це слово було нове, не затерте брентіло для Кольки як особливий чин, або титул і він цим же або як пишався, бо ж у цілому місті тільки один пацан і це він—Колька.

Товариш Голубів, кремезний дядя, главковерх, схопив за шкатулку козирьок і нацупив пацанові кашкета аж на самий ніс.

— Ну?

— Товариш Голуб, ще довго?

— А що?

— Та мені... в одне місце треба...

— А-а... п-понятно: Валяй, встигнеш ще.

Колька подався.

* * *

„Біг порожніми вулицями. Ніде й собаки. Ворота й віконниці всюди мов заклепані, хоч-би де світилось,—як смерть сприйшла по них. Пірнеш туди ніби в ополонку. Чорні й зловісні вони гантали малого хлопця й потім раптом викидали з другого боку, ніби мишеня з вовчої нори.

Колька біг і не наслідовався озирнутися назад. Під ногами хрустали тоненький льодок і часом попадали у прищерхлу лямбуку колю, набирали у дирчавий чобіт і тоді у ньому піддавалися Крутився як у темній печері.

Тільки непереможні бажання і передчуття, що не вглядиш більше як тепер—в останнє когось незрівняно дорогого, може загнати, до болю стиснувши серце, в одні глупі, одніні ворожі, сповнені затавеною смертю вулиці—нори.

Звернув за ріг на площу. Тут близьенько, ось—раз... два...

За два дні він стрів її ось тут, під церквою, ночувала на плитах.

Немає...

Забіг на „постоялий“, але там взагалі нікого, хоч запали... А тепер?!

Колька всього лише хотів побачити матір, свою бідну жебрачку матір.

Він її не бачив учора й позавчора і може не побачить зовсім... зовсім... Самотню, хору, голодну. Але він знайде ж її нині, як же це?

...І пацан метнувся знову завулками. Важка карабінка стукала об литки,—придержував її зашпарілою рукою і біг, поспішав. Широко хлипав, ніби рибиною зябрами. Чисте весняне повітря будило спогади і хотілося плакати.

* * *

Уже причепили й паротяг, а Колька не повертався.

— Туди к бісу, похвалявся, хоробрився і втік.—Дитина, що ж... злякався...

— Одчалою, ребята-а! — Голубіву було шкода, — пропаде пацан. Не помилюють, де там... і за те, що карабінка, і за те, що „пацан“... Але що ж...

Потяг загремів мов шкелет і поліз у темряву ніби в воду. Хутчій... хутчій... Вже аж за першою будкою дав гудок протяжний і глухий такий, — чи прощальний, чи застережливий...

...а по перону бігало безпорадне мале хлоп'я, далі кину-чилось доганяти потяг, добігло до семафора... Куди?

Потяг канув у чорну невідомість.

Стояв довго. Потім повернувся і сів біля дверей порожньої станції. Сидів нерухомо. Стомлено притискав німу карабінку. Плутані думи, тривога, жаль за незнайдену матір і біль самотності навалились каменем. Як же це?

Ще вчора сидів він з Голубом вдома, при штабі біля конов'язя і грав з ним же Голубом Грицем в ладшки. Давінкий розкотистий сміх його, золотий сміх, покривав розсавлену грязюку з золотими іскрами сонця. Було весняне сонце, весняний сміх.

Колька клав свої мадєнські руки на Грицеві ручища, чорні й широкі мов латаття і коли той „мазав“, меткий Колька реготав як навіжений з тої незграбності. Гриць добродушно і сердечно вторив.

— Ах, ти ж, дзига!.. Ну на, на,—і клав свої лапи на манісінські пацанові долоні. Власник їх (маленьких) пильно дивився, смакуючи наперед втіху розплати за несполнені шльопки, тепер його черга. Колька вміє висмикав то одну, то другу руку і щиро та весело з блискучою швидкістю періцив Голубові руки аж поки вони не червоніли як буряк:

— А що, братішка, во, во...

І Голуб не сердився (для всіх він Голубів, а для нього „Голуб“), страшний і добрий, грізний і веселий Голуб... Було весняне сонце, весняний сміх.

Тоскно виють дроті в темряві, тоскно і розпачливо зудять все про одне, все про одне. Тривога... тривога... Чорна станція і чорна самотність.

Як же це?

* * *

Опівдні в місто вступили німці з барабанным боем.

Чисті солідні гармати, вихолені коні, чисті чіткі голубі колони серйозних людей... Парад! До того ж парад ніколи не виданий. Ніякої війни. Ніякого жаху. Брехня що в газетах писали, ти диви:

Офіцери на баских конях, як гімназисти, скирають зуби до панянок, оркестр, як новий срібний п'ятак. Правда, попереду їде генерал, грізний і надутий ніби кайзер, але ж то культура, культура...

— Вот что значіт цивілізація! (це пальто в шляхетному екстазі).

— Еге ж (а це сіряк), я і в голову не клав, щоб вони так... з цього боку ввійшли... Яким то „боком“ вийдуть?

— Дурак!..

На широких багнетах, колись страшних і проклятих, мерехтіло сонце, мерехтіла радісна усмішка міських обивателів. Зустрічали „хлібом-сіллю“.

За гостями товпилося старе й мале. Видовисько ж, чи бачив... Чули люди, що там десь Вільгельм, газі, позиції і всяке таке, а щоб хоч одним оком... і ось диви! — живі, справжні, за-

ливають місто синьою рікою, наче десь греблю пробили. Дітвори, як горобців: для них найцікавіше — це музиканти, як вони грають, як вони по німецькому грають...

Колька теж ішов слідом і з захопленням стежив заусією, але йшов сторожко оддалік, як вовчєня. Шинель закинув чи заховав разом з карабінкою. Сонце щиро проміння на непокриту голівку, золотило немите, нешжене, руське волосся, голубило теплом. Колька морщив очі ніби піску насипало, болять від безсоння. Повіки поніли, а сонце як не виколе.

Минулої ночі багато думок пролетіло в малій голівці. Щоки позатягало, а нічого й не видумав. Матері теж знайшов.

Спід важких його сукні, в шлунку хтось коловорот крутить, ішов у натовпі довгенько, не приперли до паркану раз на розі, та так приперли аж дух захопило; кашлем довго проривався, стиснув обцєнками і Колька вивинувши ним нестримно, порадно вилупиши очі. Колька Скупчилась юрба. Колька лашне хлоп'я аж присидів, оце та ніч, що на першій виходить.

Оказія пройшла, прогрюкали важкі гармати, десь кричали руське безглуздо „ура“.

Біля Кольки юрба шала, — навіщо він кому-то кий... вошивий...

Аж тут набігли і знали „ворога“.

— Ага, комуніст, ти сний, держи-и... Пацан...

Колька мусів плагати, рез калюжі і бігти за ними, вийшов чужими дворами, городами. Ледві не піймав. Та хіба такого доженеш?

Десь під тином впавав льяка і лежав до вечора.

Грім німецької музики приніс з собою „мир“, „рядок“, „спокій“ — всі бутки цивілізації. Пустиход купони, розставили дворах кухні, обділили кавою, сочевицею, улашвали гулянку в саду з свідомою музикою.

І лише на балконі ко-датури поставили куле-„Кольта“, — та десь, вечором, коли в саду в сльві вогні скаженів оркестр, а з безвідолітав темний далекий гін канонад, — росли стогмили за містом в бор-туди водили хлопців на страту. Та ще росли стоси німецьких розписок і купонів у селянських запічках... Якою ціною от-тяться вони?

* * *

Вечером Колька тинявся навколо саду, зазірав у квадратні дірки огорожі і не наслідовався зайти. Інстинктивне боювання, якась непевність переслідує його цілий день, своєму рідному місті. Цілий день він нічого не їв і то добре — хоч цілий зостався. Підійшов був до однієї товстої, та доброї, наче з льялкою на руках:

— Тьотю, дайте... їсти...

— Ох! ти тут... Ах ти більшовичєня паскудне! Вороні Григоріє Петровичу. Григорій!..

Колька далі не чекав і дав дьору. — Піяніно колись у вас забрали.

В животі нудить і ссе, а в саду шалєніє мідь, бубнить і регіт. Один ось серед усіх такий сіренький, непотрібний ворог. Наче маленький звір, відірвав лице від дірки в мурі понуро побрів голівною вулицею.

В. М. Блакитний (Василь Еллан), політичний діяч та визначний революційний поет, фундатор і перший редактор „Всесвіта“.

Поме: 4 грудня 1925 р.

В однім дворі стояла кухня, смачно пахло супом та смаляною. Дебелий німець з оголеними до ліктів руками, в білій хустині роздає великим ополоником суп, другий розливає, — так побаргано, так щедро. Салдати товпились і герготіли туси. Кухар набрав гуді в ополоник і сипнув свині, що палась тут-же і хрумкала лупшиння. Це надало Миколі смієти, — який він добрий. Підійшов Микола і оддалік:

— Дадю...

Німець не почув, потім зиркнув і оскалив зуби: — Вас?!

— Дядю дайте й мені, — ступив ближче і показав на свиню.

Дядя зареготав:

— Болшевік? Я? — і підходе, здоровенний такий. Гість йому

каждо подобався. А хлопцеві аж у п'яти кольнуло, — безпо-

вно злякано озирнувся і чкурнув що сили. „Знають, і тут

ють...“ будь ви неладні!...

Салдати брались за животи зо сміху.

— Гальт! Гальт!

Де там, зник як дим.

Тої ж ночі Колька зустрів свою матір, випадково. Стягнувши мотузкою живіт у вузлик, брів через церковну огорожу, шукав місце, де б спочити, щоб зручно і щоб ніхто не бачив.

Коли замкненої важкої церковної брами сидить у сутінках німа, — темна стара, одинока. Тричі підходив Колька і тричі відступав і все тягнуло назад.

Коли пригнувся низенько, серце забилося:

— Мамо... — тихо так. Жінка кліпнула, мов незрячими очима, зморгнула губами.

— Сину?.. іди-ж сюди, дитино моя, іди сюди...

Микола бачив материну радість, — тож і вона шукала його, раділа, як угляділа.

— Деж це ти... як ти? сирота мов... — Понуро

вдався. Слова, що так хотів сказати любій ма-

тері, застрягли клубком, лише вткнувся безсило го-

ловою в її ладміття і заплакав. Мовчки гляділа мати

похолоною рукою нечісану голову, потім, мацаючи,

поставила в торбині кусень хліба і дала синові.

Який дорогий гостинець, — Колька кинувся жа-

ло, відкусював з усієї мочі тугі шматки, вмиль

осмачлював і ковтав, густо змочені слиною.

А мати дивилась кудись убік і хитала болісно

привітно головою...

...кудись убік... болісно і привітно.

І ось тепер тільки Колька потігив, що мати

плаче. Як же це?.. І не бачить вона його, і не по-

чиє вже більше ніколи. Не побачить вже більше

ніколи...

Недоїдений хліб випав і з глухим стуком по-

пався на чавунні плити.

Лише опівночі Микола заспокоївсь і марив ві-

діння. Мати зігнулась низько над сином і думала глуху

думу. Не до сну їй, хіба-б заснути на віки...

Неспокійно метався син, співав і кликав ко-

го увісні. В розпаленій хорій голові: — дзвони...

...дзвони... бой-скауті...

Ось він з матір'ю дома, — ждуть батька. Там

тепер десь у германців, на якійсь „пазіції“, — не пам'

ятав батька Микола. Зрідка приходили листи:

... жив, здоров чого і вам желаю... „друковані

листи і з малюнками. Потім перестали приходити.

Мати була салдаткою і ходила „получать пособие“

але рік верталась нічим.

Сиділи вони в темній, холодній халупі і пла-

кали, як гримнула „революція“. Незрозуміле слово,

яке прийшло:

Ходили до тюрми випускати в'язнів... демон-

страції... маніфестації, з трубами, з „хлаками“, з

копіями незнами... Мітинги з „ораторами“. Цілі

ночі пропадав десь Микола.

... Ось він в „бой-скаутах“, втесався якимсь...

... Отречемся от старого мі-і-ра.

... Коли Льонька попович перекривив пісню і

намакнув з „міра“ з'їхав на „мило“, він — Микола —

побіг йому „бубну“ і дуже, — за це турнули із каутів.

Далі довжелезні хвости за хлібом, голодуха.

Бідною розвагою були набої, — набереш чакидавш

у вогонь разом з картоплею — ех! Потім їх вигнали з квартири. Мати безсила і хвора пішла жебрати, а він злий на всіх втік з міста і повернувся лише взимку з Голубом, при штабі.

Веселе почалося життя: — товариші, зброя, „діла“... та все потонуло в хаосі німецьких касок і багнетів.

... ..

Кольку розбудив прощальний зойк паротягу. Схопився. Але то почулось. Рукавом розвіз холодний піт на чолі, глянув на матір і остовпів...

Мати спала згорбившись, сидючи... торкнув за руки, — спала... а руки як крига. Мертві...

Як він боїться мерців... Положив хапиво свій кашкет для чогось їй на коліна, підняв недоїдений кавалок хліба і хутко зник.

Весняний ранок радісно позолотив гіллясті голі липи, бризнув сріблом на шиби церковні. Бадьора пташка привіталася з ним, пурхнула з цікавістю на плити і поплигала під важку браму.

Сонце схилялось над вечір. Над шанцем за містом купи комарів танцювали ліричний танок. Колька сидів на шанцеві і замислено спускав паличкою весінній бурхливий струмочок.

Сьогодні він бачив цікаву і жахливу історію: — з в'язниці тікало двоє засуджених на страту. Обоє — хлопці з „самоохорони“. Завзяті були і... дурні.

Своєю малою головою силкувався Микола розібратись в оцій події, — дурні, чого вони залишились? Реквізували, брали, ділили, нажили ворогів, а потім покидали гвинтовки в річку і лишилися. Боягузи!.. А от-же не боягузи — з під варті вирвалися біля самої комендатури. Він як раз був там за п'ять кроків, — вела їх на допит ціла валка синіх салдатів.

Білявий підстрелений біг доти, доки розривною кулею не влучило в голову... а другий, „Антін“, відняв у німця гвинтовку і, коли б... він би їм дав.

ТАЄМНИЙ СУД В ЛУЦЬКУ НАД ВОЛИНСЬКИМИ ПОВ- СТАНЦЯМИ

Комсомолки міста Ставрова, Дубенського повіту З. Шмерага, засуджена на 1 рік до в'язниці, та Наталка Галабурда, засуджена на 2 роки. Обвинувачені за належність до повстанських організацій в Луцьку

Внизу — загальний вигляд судового засідання. На столі річеві „докази“. До відповідальності було притягнуто 82 чол. Загальний вирок всім обвинуваченим досягає 1000⁷ років

Та на його очах і другому стяли голову, а потім ретельно і живо склали разом на обозну повозку і повезли. В нестямі Колька опинився аж тут.

Сидів, гаряче говорив сам із собою і копірив паличкою струмочку. Здрігнув:—

— А що як і його так?—безглузда думка лізла в голову.— А що?—і тут-же:—ну й що-ж, і нехай... А в шлунку які вчора, як і позавчора ссе і болить. Та доки ж це?! Миттю вінніс рішучу постанову.

— Красти.

Логіка проста:—всі вороги, всі злі, кожен собі. Скільки ходив... добре коли так проженуть, а другі й ловлять,—„ворішка“, „комуніст“...

— Добре, ворішка. Добре—комусь пригрозив. Хай упіймають, ну й нахай...

Постанову ухвалено, Колька гнівно записував її паличкою на дні струмка. Потім схопився і рішуче пішов.

* * *

Сутінь наспіх накрила диравою пеленою м'ятеж. місто.

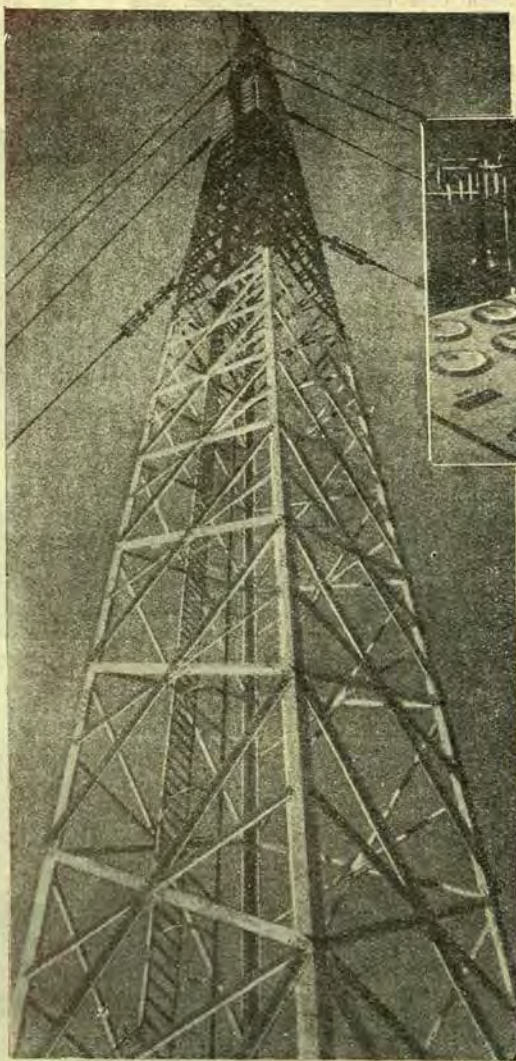
Дрімали біля цейхауза патрулі, дрімали півголі осокорі, скорбиво похитуючи маківками на сірі стріхи і лише десь там, в центрі чи над центром коливались стовпи світла від дугових ліхтарів.

Вулиці натовлені тисячами підвод—(все везуть і везуть—хліб, м'ясо, коноплі, худобу по цих вибитих коліях на вокзал, а там у безвість)—вулиці, натовлені галасом і спеком, збиті сотнями німецьких копит, дрімали сірі, порожні й німі.

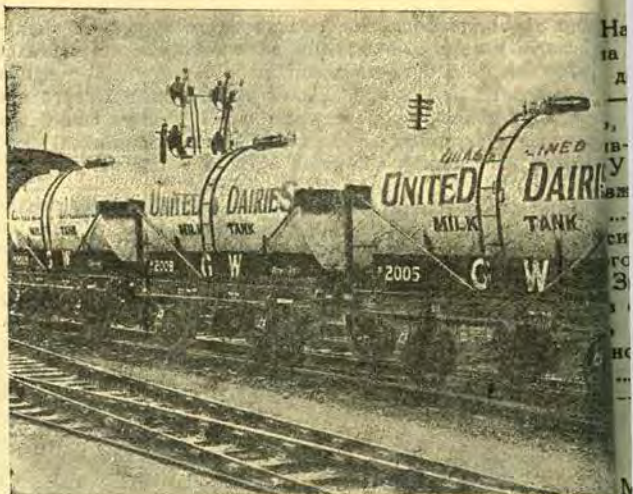
Мале хлоп'я без шапки і босе нікало по вулицях. Йшло повз двори, спиналось де росчинені ворота—заглядало і йшло далі. Де росчинені ворота, там кухня, а де кухня там і їжа,—такі двори особливо цікаві. В них недбало все пороскидано, — так просто—пішов і взяв, адже ж свині дають...

Микола проти одних таких воріт рішуче аупинився.

Біля ганку звалені сідала, недбало почеплена на палісаднику зброя...Вартовий сидить спиною сюди і позіхає в захмарене небо. О, яка в нього груба шия, в збрижах. Чомусь пригадав батькову картку обсижену мухами: су-

Щогла наймогутнішої в Європі радіомовної станції в Кенігс-Вустергаузені, в Німеччині. Щогла заввишки 210 метрів. Праворуч—росподільна дошка станції

Цистерни для перевозу молока в Англії. Вони збудовані так, що молоко зберігається в них свіжим декілька днів.

хий мов тараня, з кокардою... Вмить Кольчин зір при одна дрібниця—всього лише блискучий „мабзер“ на кухні котла... із шнурком і з кобуром... Думки поскакали в напрямкові. Непереможне бажання оволодіти цією цистерною опанувало всього. Коли б вона йому,—О! він би...

Що „він би“, про те гаразд не знав, а душа була в у тому кобурі.

Довго стояв за ворітьми і стежив у щілину. Ось встав, зітхнув на німецькі груди, подіхтаря, поставив зверху і пішов схати. — Ну тепер... наважиться—що то

Зрештою, замислюючись, проснувся у воріт ліг ниць. Серце колотилося, ноги потерпли. Сів на колінах. Завважав трохи. За що трохи.

Кілька часу тихо, ловив вухом менший рух,—аж десь там від напруження прокричали перші. До болю стиснув зуби.

Не цокотіли. Ліз у тіні через грязюку, через кізяки трохи... ось уже біля коліс...

Ось...

— Гальт!...—і цокіт зброї. Колька влип у землю, рванувся як заець і побіг.

— Гальт!!!—і в слід один, другий постріл.

Зразу впав, далі переметнувся через недопалений пар залопотів з вітром у темні. Позаду шум. Вохке повітря в груди. Зразу думав капут, але оглядівся—аж наче тільки щемить щось...

Біг довго, все далі і далі. Вже за містом. Біля застав тіли спинити, та Микола не чув і біг, нічого не бачучи, не відчуваючи окрім терпкого холоду за спиною,—йому зияли в слід, у простір і стихли.

Куля влучила в груди.

Вже непритомний дерся через якісь левади, через калюжі довго; потім втертя свідомість, але й упавши ще плазував грузький рілля.

* * *

Коли кліпнув віями, сонце кружало мов сокіл і золотим пороком в очі. Ні підвести голову, ні звести. Навколо, скільки оком сягнеш, мокра рілля і нікого, тільки вітер гойдав торішній пирий та вгорі заливається жайворит. Попробував встати, але... оце мабуть і смерть та... Глаз в голові осяю думка—що можна б не так, ліпше...

Опівдні підібрав дядько, їдучи з міста.

— А боже, хто тебе, дитино моя, скалічив, звінечив? Бже йому...

На воші Микола попрохав води. Пахуче сіно лізло зпід тла в очі, дядько такий білий і добрий,—навіть не вірилося. Чи дорогу скаржився, чи до коняки, чи до нього,—

— А, вно, будана, бодай не пішла під німців... Ідуть і беруть... Телицю третячку—єдина була, як ока беріг, їла—забрали, дали ордер...

У вухах шумить: ...Бу, бу, бу... сина забрали десь, нема...

...Аж мабуть і не...

...Якось безнадій-

сидів ділусь і крути-

потом.

Згадалася мати, за-

ла очі. Трусить і бо-

у у грудях, мото-

зно.

...Бу, бу, о-о-о...

— Н-я-о!...

Микола танув. Біля

її упала ділусева

істка,—і сорочечку

єнську, і яблучко мо-

же... Ділусь лише скор-

з хитав головою,—

викиве. Е, де вже

і му нечасному. Жили

тільки вдвох з не-

кою і лише однією

дією—чекали: вона чо-

йка, він сина. Ні в

і дітей, ні в нього

уків і ось за те ніби

любили цього... поки-

ло.—Як-би воно окли-

ло,—скаже було неві-

да і ділусь мовчки по-

жмується.

Микола враз було,

маєнську виходив за-

стими вечорами і чут-

до болю чуток вслу-

ся в далекий-далекій чи то грім, чи то стогін. Небо таке

те, чисте, червонясте там над борами. Ворушилась тривога

осла надія. Приходив і сів біля нього ділусь, запалював

моробнуаль-

і теж дивився

зас у затиш-

і димком

і. Бина дум-

жине бажан-

росло і запов-

вало все.

— Діду, а

скоро вони

і йдуть...

мі?...

— Коли б

я знав, ди-

то мол...

Але Микола

ав, що хлопці

йдуть і скоро

йдуть. Вихо-

і в день,—

мову сидів

привіт та

е вдивлявся

далекі хребти

ініх борів, жму-

лася на сонце

чекав. Нікого

е. Лише ген

шакку смуги

р і збіжжям

какчем, тягнуться до міста. На кожній хурі мигтять багнет і каска навколо кількох вершників.

В ділуся нічого було молоти і він дуже жалкував. Микола бачив злидні і було ой як неловко,—в них і без нього хватає клопоту. Хотів втекти, але... як би ж то була снага та, як би...

Вмираючи, все питав:—Ділусю, чи скоро прийдуть хлопці?..

Ділусю...

В гарячці кликав матір, хотів йти, потім затиш.

Так і не дочекався своїх.

А в місті йшла швидка евакуація. Говорили, відкликали Вільгельм, говорили—революція і в них.

Якось опівдні місто обстріляли з кулеметів. Переляк позаганив мешканців до погрібників. За годину до міста вступили повстанці,—все кіннота, кіннота.

Голубів відшукав Миколину жебракку матір. Жива вона, тільки зсохла і почорніла, мов скелет. Тиха, напівбожевільна вона нічого не знала і говорила різну нісенітницю.

...Сина її схопили й зарізали... о, вона знає... болять же в неї серце, болять. Вчора приходив у білій сорочці, босенький, ірозтав як дим... і всяке таке. Не йняв божевільній віри, але десь глибоко ворушилось передчуття, робилось так гірко. Марно заспокоював стару—віщує як сич той. Постояв понуро і пішов.

На хрестах під сонцем трі-вовжно в півго-лоса гомоніли галки.

Десь да-леко тупо строчив кулемет.

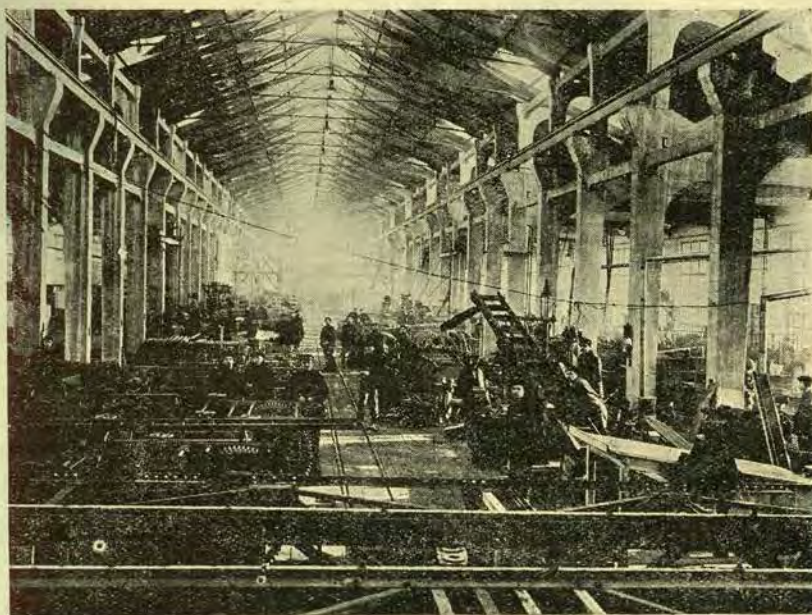
Нічим не шкодував, ні за чим не жалів, а тут... шкода.

Сідаючи на коня, прогово-рив чи до нього, чи в пові-тря, грубо так:

— От... і погіб замура-ний... і загу-бився наш па-дан.

Іван
Багрянний

ПРОМИСЛОВІСТЬ РОЗВИВАЄТЬСЯ

На заводі „Світло Шахтаря“ недавно відкрився новий цех, що виробляє сверлові машини для копалень. На фото—загальний вигляд нового цеху

роцці, босенький, ірозтав як дим... і всяке таке. Не йняв божевільній віри, але десь глибоко ворушилось передчуття, робилось так гірко. Марно заспокоював стару—віщує як сич той. Постояв понуро і пішов.

ЖЕРТВИ ХІНСЬКИХ ІМПЕРІАЛІСТІВ

Т. т. Макаров, Попов та Іванов—співробітники радянського консульства в Кантоні, забиті агентами хінських імперіалістів

3 РОКИ „ВСЕСВІТУ“

Машина, що складає аркуші „Всесвіту“

ТРИ РОКИ тому—15 січня 1925 р. вийшов перший номер двохтижневого ілюстрованого журналу „Всесвіт“. 15 січня 1928 року виходить № 3-й ілюстрованого тижневика „Всесвіт“, з поміткою на титульній сторінці: рік видання четвертий.

Дата не така то вже й величезна, але для існування журналу в умовах не зовсім сприятливих, що склалися з об'єктивних причин, вона заслуговує на увагу й відзначення.

Три роки ілюстрованого журналу, розрахованого на широкого читача, першого ілюстрованого журналу на радянській Україні, що шукає нового шляху, намагаючись стати серйозним чинником української культури, журналу, що довго не знав свого читача і потроху завойовував його симпатії—це вже деяке досягнення, це вже треба вважати за доказ права існування надалі.

Якраз наприкінці трьохрічного існування „Всесвітові“ пощастило краще уявити собі обличчя свого постійного читача й зробити деякі висновки щодо до користування своєї роботи.

Численні анкети читачів, що надходять до редакції, а також листування редакційне говорять за те, що читач сприяє ставиться до свого журналу.

Численні анкети свідчать ще й про те, що „Всесвіт“ має не зареєстрований внутрішній зв'язок зі своїм читачем. Справу з анкетами буде уважно розглянуто, розроблено і вказівки читачів „Всесвіта“ будуть реально здійснюватися в міру можливості. Але зараз, коли ми відмічаємо дату трьохріччя „Всесвіту“, зазначимо лише головний висновок з них; очевидно наявність сприятливого відношення читача до журналу.

Не забуваючи про хиби, весь час намагаючись перемогти фінансові й технічні труднощі, що перешкоджають журналові виправитись, як з боку змісту, так і з боку офор-

Робітники цинкографії. Праворуч у другому ряді стоїть інструктор

Метранпаж тов. П. Касапов

сприятливі умови для народження журналу. Життя рішуче, і тому не дивно, що майже одчасно в Харкові було про вихід двох журналів: „Всесвіту“ й „Журналу“ і, чинном, перед новим журналом відкривалися широкі перспективи. Все гаразд було спочатку.

Якось так трапилося, що не щиро поставилися деякі літературні організації та окремі письменники. Чи тому, що Василь був головою „Гарту“, чи з якихось інших причин, літератори, поети (особливо інших угруповань) сторіччя на новий журнал і не дуже охоче несли сюди творчість. Не було певності того, що він буде загальним, і тому тільки після п'ятого чи шостого номера, підозріння, прийшли письменники до журналу.

А до того часу до нового культурного діла щиро підтримуючи саму ідею утворення ілюстрованого журналу, вітаючи робітників журналу, підбадьо-

млення, вишня, вий вішайло, чезну іський О. енергій О. леної ро

това чик,

„Мієуша,

чок“—дуло з

номері това

Вишня-токо

доки „Еа (у

світ. уино

Так оварі

тор „Вс ших

китний, рина

жуонал, гора

якось м го

не було во

що забез Фу

здорове вірс

час, коал р п

інської р прим

дарства род

буйного одд

ка літератн

в світовітні

з україн, но

серйозного,

свою черго

кола чита

кої для но

тури, — як

крі

по

й н

не

юв

ин

ий,

не

чк

не

лу

е

ил

ни

с

р

д

т

с

р

д

т

с

р

д

т

с

р

д

т

с

р

д

т

с

р

д

т

с

р

д

т

с

р

д

т

с

Вишня, І. Кириленко, небіж-
кайло Йогансен, Павло Іванів,
Григорій, Аркадій Любченко,
О. Довженко, а з руських
маїа Уразьє та Петро Кра-

товаришів, Остап Вишня—
дух, гарячий прихильник,
душа, що вірила в журнал
було задумано.

товаришів Максим Лебідь—
фотокореспондент і перша люди-
на (у журнал „Заря“) про вихід
мужио привітала його.

товаришам, що взяли участь
ерших номерів,—особлива по-
ришам—пошана й честь ра-
аторами „Всесвіту“.

голова робота, основний
спіаю спочатку, було покладено
Фундатор „Всесвіту“ лише
вірою в перемогу, лише сво-
працездатністю врятував
тримуючи цей новий паросток,
роджений „Вістями“.

три номери „Всесвіту“
Тяжка хвороба відір-
нового діла і вже не повер-
ого, але до самої смерті не
ного звязку з жур-

номери. А поглянь-
яку роботу проро-
крім загально редак-

оповідання, він писав
й гуморески. Майже
і недостатці матеріалу
новав сам, коли цього
ини.

ний, Валер Проноза,
Не поет—це все Бла-
невтомний редактор,
ичк української кузь-

перемгу. Не стали
лау. „Всесвіт“ поволі
е широкі кола пись-
айше по всіх місцево-
писувачів та фото-ко-

голови редактор
асяненко подав дум-
орення „Всесвіта“ на
рушувало дворічну
на тісний звязок з читачем, на живіший
освітлення подій. І хоч у декого з робіт-
виникали сумніви про долю журналу, хоч
цієї ідеї негативно, але думку редактора
і рік існування тижневика довів (особливо
перетворення двохтижневика на тижневик не
кого з читачів незадоволення. З цього року,
само став тижневиком і московський „Про-

я зюча у четвертий рік роботи робітники „Все-
Хамірать, що в іще тіснішому звязку з чита-
у може перебороти всі труднощі, що стоять на
окі і якісного і якісного поліпшення журналу.

* * *

завдання. Бажано піднести технічний
анордонні журнали мають до своїх послуг
зня—друкарське та ілюстративне. Де-які
теж вже мають до своїх послуг вдоскона-

мано таких друкарських машин, які дали б
ати фото в художній репродукції, щоб від
овографії перейти до більш досконалої фото-

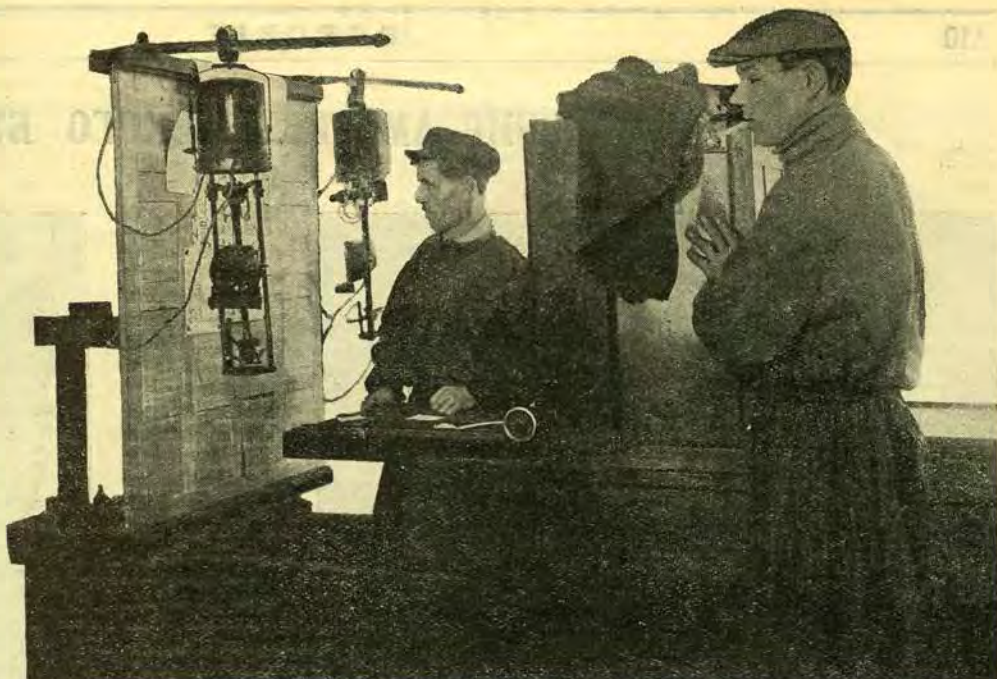

Фото-апарат цинкографії. Біля лампи стоїть фотограф С. П. Третьяков

Метранпаж тов. І. Пащенко

Дальша мета редакції перейти на трьохколірові обкладинки та на т. зв. „тіф-друк“, що оживив би й зовнішній вигляд журналу. На все це потрібні великі кошти, але редакція сподівається, що поширення тиражу журналу дасть незабаром можливість досягти цієї мети.

Більш вдосконалена техніка утворить також сприятливі умови що до поширення журналу та знаходження справи з літературними додатками, про які наш читач вперто згадує в усіх анкетах.

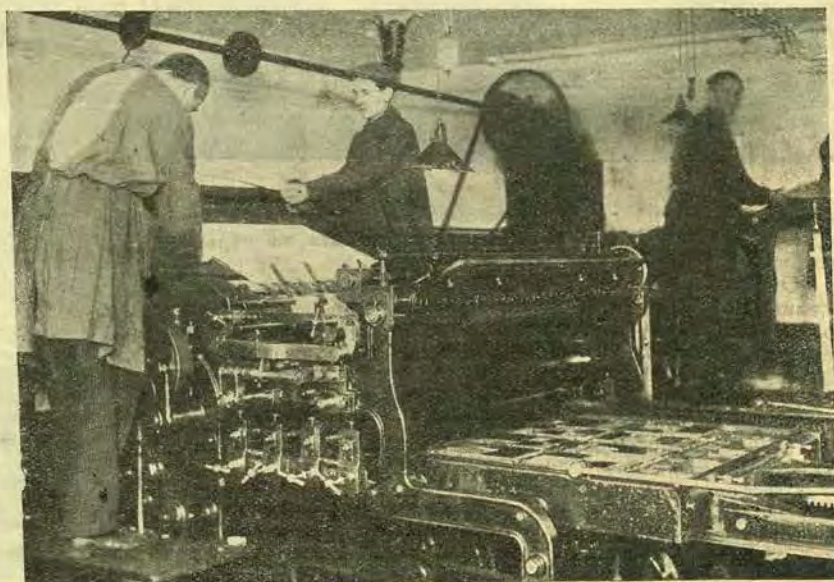
Цього року ми починаємо з лотереї та пільгових умов на купівлю бібліотеки.

Це перший крок на шляху до заведення постійних додатків до „Всесвіту“, що є одним з головних завдань редакції.

Четвертий рік „Всесвіту“ це дата перелому. Переборюючи труднощі, що фінансово загрожували самому існуванню журналу, „Всесвіт“ тепер бере за гасла: якість, поширення, додатки, утворення своєї бібліотеки і т. д.

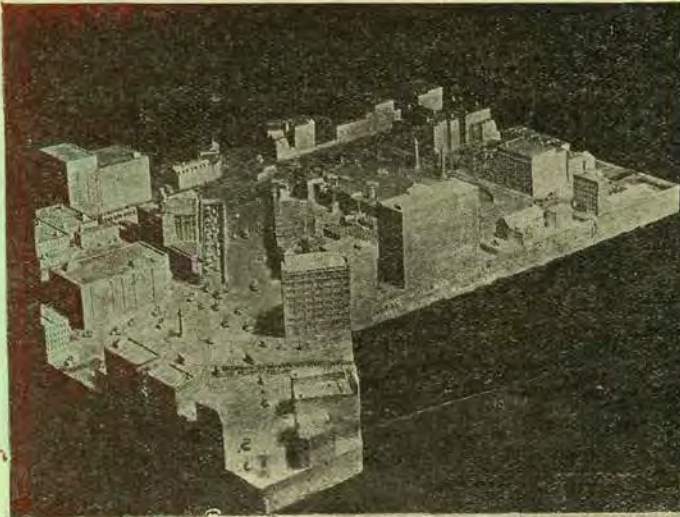
В цьому, четвертому році життя „Всесвіта“ поширення його буде провадитися поступово. Поки що раз на місяць „Всесвіт“ буде виходити на 20 сторінках. Крім того, редакцію намічено дати декілька трьохколірових обкладинок, малюнків у середині журналу, на розвороті, та провести ще низку подібних заходів.

В. Іволгін

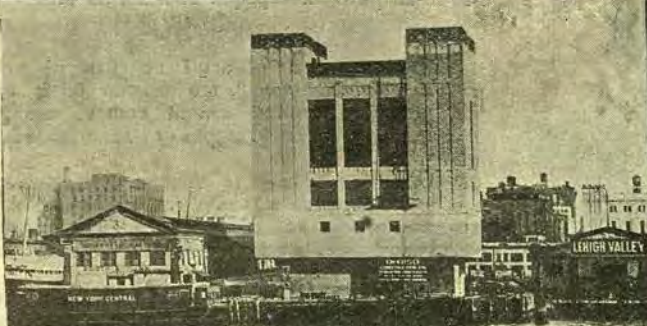
Друкувальна машина

НОВЕ ДОСЯГНЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО БУДІВНИЦТВА

Підземні й виїзні шляхи тунеля з боку Нью-Йорка. Праворуч—Будинок для вентиляції й накачування повітря в тунель, —в ту частину його, що знаходиться під річкою. Свіже повітря накачується в рури, а зіпсоване повітря випомпується з них

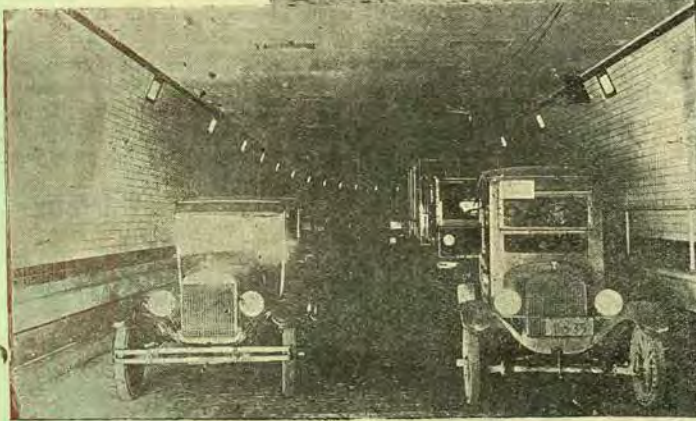
Внутрішній вигляд одної з рур тунеля

В НЬЮ-ЙОРКУ відкрито недавно новий тунель, що вражає сміливістю замислу та досконалістю виконання й обладнання. Цей тунель складається з двох велетенських рур, призначених для руху автомобілів. Тунель сполучає Нью-Йорк з Нью-Джерсей і проходить під Гудзоном. Він зветься „Голяндським тунелем“. Тунель цілком

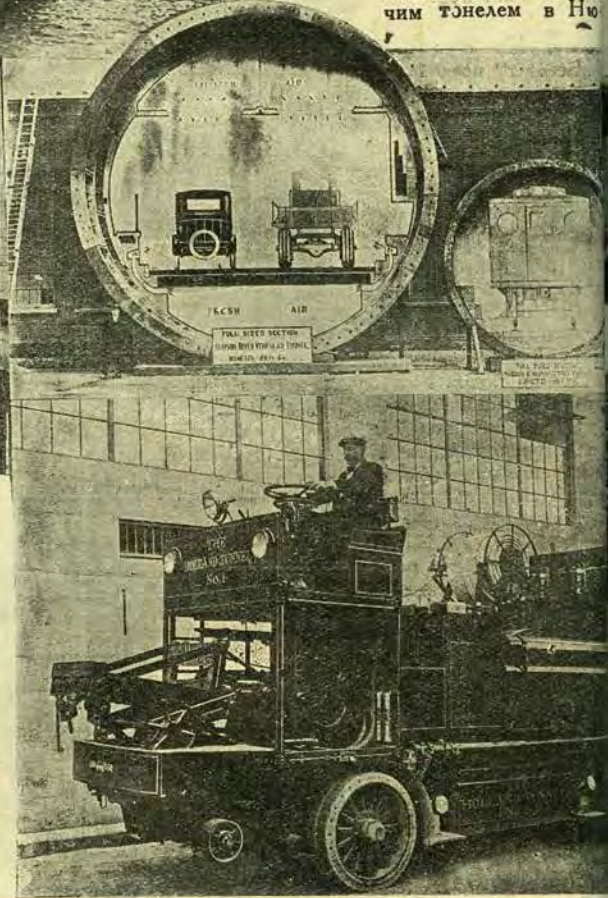
Розріз рур тунеля під Нью-Йорком. Нижче—порівняння тунеля з старим тунелем в Нью-Джерсей

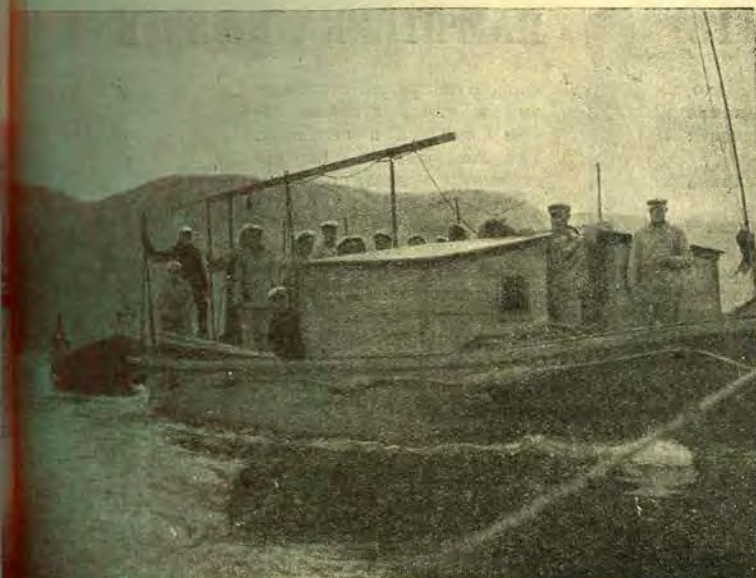
готовий і відкритий для руху автомобілів, причому в залежності від розміру й сили машини береться плата за переїзд тунелем.

Окремий відділ поліції наглядає за правильністю руху, щоб можливо менше було нещасних випадків. Максимальна швидкість, дозволена в тунелі—30 миль на годину, відстань між машинами—75 футів. В разі аварії, окрема платформа вивозить авто з тунеля, а в разі браку горючого в тунелі можна одержати потрібну кількість газоліну. На випадок затримки руху існує окрема сигналізація. Вентилятори, що піддержують свіже повітря, проведено вздовж стін, так само, як і світляну систему та сигналізацію.

Платформа для автомобілів, що зазнали аварії в тунелі, може рухатися в обох напрямках. Автомобілів надто важких для цієї ремонтної платформи до руху не допускається; щоб уявити собі розміри тунеля, доволі глянути на малюнок, де поруч з розрізом тунеля показано для порівняння поперечний розріз другого тунеля—залізничного, що сполучає Нью-Йорк з Нью-Джерсей і теж проходить під Гудзоном.

Авто, що подає технічну допомогу в тунелі

Водолазний баркас повертається з робіт

Водолаз після виходу з води. Біля нього сигналіст

„ЧОРНИЙ ПРИНЦ“ В. Пайка

ЯПОНСЬКА ФІРМА „Синкай-Кочіосіо-Лімітед“, за угодою, складеною з нами, переводила в Бадаклаві роботи, щоб розшукати коштовності на

англійському кораблі „Чорний

Принц“, що затонув біля входу в Бадаклавську бухту в 1856 році.

Первісний період робіт нині закінчено. Більш, як 4 місяці 24 спеціалісти—інженери і водолази за найближчою участю наших робітників а також експедиції підводних робіт працювали на Чорному та Озівському морях.

Район загибелі „Чорного принца“ було досліджено і за допомогою спеціальних pomp японські техніки й водолази відпompували пісок і таким чином росчищали місце, що в них припускалося знаходження найцінніших частин корабля.

Піднято з дна морського дуже багато із'їдених іржою, розмитих водою частин корабля і речей судового вжитку, однак ніяких цінностей при цьому не виявлено.

П'ять золотих монет—це все, що було досі витягнуто з під уламків „Чорного принца“.

Японці припинили роботи, бо почалися осінні шторми, а також через те, що втратили певність успішного розшуку цінностей.

Угоду між експедицією підводних робіт на Чорному та Озівському морях—„Епроном“—і „Синкай-Кочіосіо-Лімітед“ було анульовано і японці-водолази повернулися на батьківщину. Однак „Епрон“ має намір в разі наступу сприятливих умов продовжити своїми коштами роботи, початі японцями. Роботи ці переводитиметься поруч виконання основного завдання „Епрона“: підняття суден, що затонули під час імперіалістичної й громадянської війни.

„Епрон“ ще недавно провадив у Керченській протоці підготовчі роботи до підняття затопленого Врангелем панцерника „Ростислав“. Витягнення з води „Ростислава“ і розборка його дасть нашій металургійній промисловості до 1 мільйона пудів чорного й кольорових металів.

Підготовчі роботи вже закінчено, але несприятлива погода не дозволяє почати підняття панцерника. На весні роботи буде поновлено.

Один водолаз, коли він спускається у воду

НА КОНКУРС надіслано всього 22 проекти. Мало, звичайно надто мало. Чи то на Україні немає скульпторів, чи вони не брали з невідомих причин участи в конкурсі,—сказати трудно.

Що до середньої якості надісланих проектів справа теж кепська.

Кілька проектів треба відзначити—з різних причин.

„Україна“—можна вважати за найкращий проект. Враження монументальності досягнуто спрощеними до примітивності лініями. Постаць Шевченка м'ягло виходить з п'єдесталу—обеліску. Зм'якшення контурів постаті справляє дотепне враження певної нереальності, навіть казковості, що добре личить до всього стилю проекту. Голова зроблена майстерно і суто-реалістично. Зважаючи на сагальний стиль, це швидше хиба, ніж позитивна риса проекту. Також хибою є очевидна випадковість взаємних розмірів постаті Ш. та п'єдесталу,—останній явно замалий і це руйнує композицію, робить пам'ятник присадкуватим, мало динамічним.

„Могила № 3“. Кубістична трактовка теми в дивній комбінації з типово-імпресіоністичним прийомом виростання постаті з постаменту. Кубістичною технікою автор володіє не досить вільно. Геометричним елементам, що складають весь пам'ятник, явно бракує загальної організуючої конструкції. Проект розраховано на велетенські розміри—голова, наприклад, метрів до 10 в діаметрі. Надто попрошений засіб досягнення монументальності.

„Могила № 2“. Піраміда зі східцями і з дверима. На горі—постать Ш. трактована теж в кубістичній манері,—досить невдала. Вхід в піраміду з обох боків оздоблено кубістичними ж фігурками, що розставлені симетрично в стилі якогось грецького фризу.—Еклектизм дуже чудного ратунку.

„Могила № 1“.—Очевидно того ж автора. Своєрідний „стиль“, скомбінований з кубізму та фризоподібних барельєфних оздоблень панує й тут. До речі і № 1 і № 2 теж мусять бути велетенських розмірів.

„Запівіт“—три малюнки. Досить дотепні (крім № 2) конструктивистські вправи, позбавлені практичного значіння.

„Надгробок“. П'єдестал, яких мільйони стоїть по всім світі над могилами мільйонів міщан. З п'єдесталу виходить „бюст“. Внизу невеличких розмірів невідома дівчина, романтично одягнена в якусь кофру, очевидно плаче.—Сумно.

„На могилі“. Кубік. На кубікові колонка ампір. На колонці урна. Тарас Григорович сидить на маленькому кубікові внизу—сумує...

Деякі експонати вражають антихудожністю та некультурністю. Особливої уваги заслуговує проект „Приказ“. П'ять колод стоять сторч. На одній з них—бюст Т. Г., а на решті—„Кобза“, „Бук-

вар“, рукопис, зі встромленим в нього гусиним пером і палітра з пензлями. Тут же бандура, на ній „приказ“ з двохголовим орлом. Нормальна п'ятикутна зірка одним із своїх рижків, що виріс неймовірно, вштирхнулася в орла й стремить у повітрі...

Досить... Один з авторів щиро написав у поясненні до свого проекта: „художності не додержувався, бо лічив зайвим“.

Додавати нічого...

Загальне враження конкурсу сумне...

Розглядаючи окремі проекти мимоволі задумався: невже ні

один з авторів не побачив у Шевченкові завзятого борця за вилю, запеклого ворога „царів, панів і гетьманів“, „бадьорого співця „братерської волі без холопа і без пана“, що кожен з них на свій лад огорнув його ореолом суму, задуми

„На могилі“

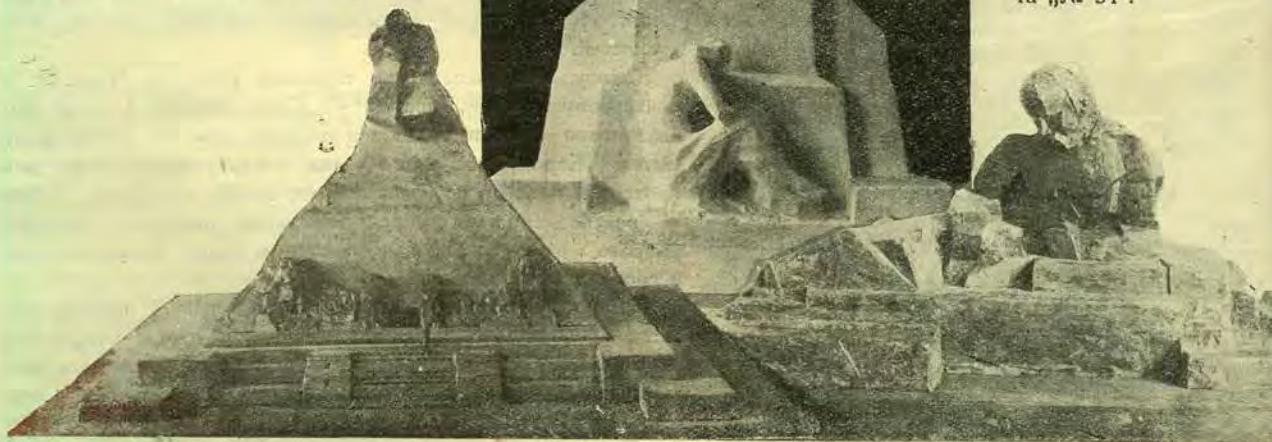
„Надгробок“

„Україна“

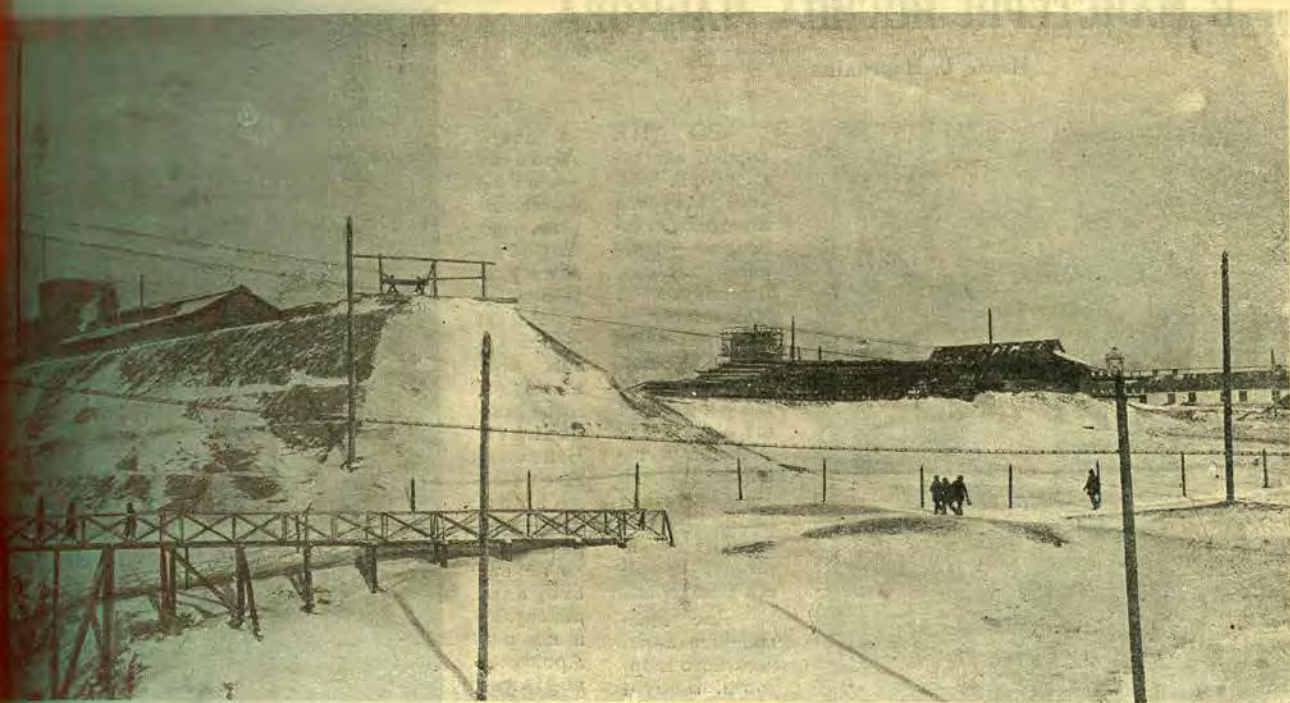
й нерішучості, що дає зовсім хибну уяву.

Жюрі під головуванням комосвіти тов. М. Скріпника не присудила премії проекті. Три проекти—„Україна“, „Могила № 3“ та „№ 54“.

„Могила № 2“

„Могила № 3“

Кінець лісопідводної залізничної лінії, що доставляє потрібні для Дніпрельстану лісоматеріали. Ліворуч — лісопильний завод та склади лісоматеріалів

ЗИМА НА ДНІПРЕЛЬСТАНІ

Від нашого кореспондента **В. Волкова**

Перший сезон на Дніпровському будівництві закінчився. Понад тисячі програми, дорученої на цей сезон головному відділові Дніпрельстану, вже виконано. В умовах „хвороб росту“, без яких, як матеріальних, так і людських, неможливо точного плану постачання, що сприяє розвитку будівництва, без можливості переводити потрібний добір робітничої сили, як основ-
адра.

* * *

Дніпро покритися кригою. Як раніше, на обох берегах річки кипить творча робота. Фронт будівництва значно звужився, але темп виконання будівельних робіт лишається високим. Трудова армія дніпрельстану на обох берегах зміцнює свої позиції, готуючись до нових боїв.

Між тим Дніпро, прикритий крижаним покривом, утримує в собі гранітну лоду, кожен рівень своїх вод, хоч би дим стати крижаною мурашкою — лю-

* * *

робітників у в'їзді в Дніпрельстані знизилась на осіннього сезону до 1.100 чол.:

тепер провадять лише невідкладні роботи.

На правому березі закінчується побудовання теплосилової станції. Цими днями там почнеться мурування стін будинку механічної майстерні.

На лівому березі закінчуються допоміжні спорудження, компресорні електростанції й різні дрібні.

Програму житлобудівництва виконано повною мірою. В даний момент закінчується обробка будівель і додаткових будинків, бо замість 137 збудовано 150 будинків. капітального типу буде збудовано 140.

Все це виникло буквально на очах. Все це утворено менш, ніж за піврічний термін.

Збудовано споруджень загальним числом понад 1.500. З них 1.200 — це

більш-менш великі будинки промислово-побутового значіння.

В смугі, що її передбачається затишати, будували головним чином тимчасові, переносного типу спорудження, а на решті території Дніпрельстану — будинки, цілком придатні до житла й технічних цілей.

* * *

Не вважаючи на інтенсивність робіт у справі спорудження жител, швидкий ріст робітничої сили на Дніпрельстані лишив далеко позаду „квартирні можливості“. Робітнича сила росла буквально щогодини. Як-що на початок будівництва, себ-то на 1 квітня 1927 року нараховувалося 790 чол. робітників, службовців, техперсоналу і т. д., то надалі місяць у місяць цифри зайнятої робітничої сили зростали так: 2180; 3110; 6140; 8.937; 11449; 13117 (жовтень). З листопада почалося ступеневе зменшення кількості робітничої сили в зв'язку з механізацією окремих процесів будівництва на скорочення робіт на зимовий сезон.

Тепер робітничі житла на Дніпрельстані впорядковано, їх забезпечується всім потрібним і, зокрема, паливом та перерабованою водою.

Електроосвітлення в скрізь, у тім числі і в бараках, пристосованих для сімейних робітників.

Селище № 1 для робітників Дніпрельстану

В МАЙСТЕРНІ ЙОСИПА ЧАЙКОВА

Нарис С. Марголіна

Рибалка

Мідь

ретроспективна виставка. Ми знаходили твори Чайкова на виставках „Чотирьох мистецтв“ і „ОРС“, ми знайомилися з ним на виставці „Малюнків чучасних російських скульпторів“ у кол. Цветковський Галереї і на „Першій дискусійній виставці об'єднаного активного революційного мистецтва“.

Москва пам'ятає його ще з виставок „Московського Товариства“ (1917—18 р.) і „Всеросійської єврейської виставки“ (1917 р.).

Київ — батьківщина митця — знає його ще ближче й ще раніше, з 1913 р. Він виставляв у Києві свої експонати мало не що вакацій — наїжджаючи з Парижу, — по провінціальних весняних салонах, на виставках літературно-мистецького гуртка. В Києві ж він показаний і в музеї „Культур-Ліги“ творами різних етапів, і на майдані перед Київським виконкомом — пам'ятником Марксові.

Чайков прийшов до скульптури з граверної майстерні, де на дозвіллі він рисував на обох боках „п'ятака“ орнаменти й своєрідні постаті, виявляючи свої здібності в цих вільних імпровізаціях на „мідяках“, звичайно, з більшою повністю, ніж у своїй буденній непомітній роботі на „хазяїна“.

Перебуванням своїм у Парижі Чайков завдячує єврейським філантропам — „Товариству взаємодопомоги ремісникам м. Києва“.

ЗО ДНЯ першої виставки творів Чайкова і гуртка молодих скульпторів — Цаткина, Орлова, Інденбаума і Меданінова — в Парижі — минуло 15 років.

Художній Париж був школою для Чайкова в такій же мірі, як і для багатьох інших наших митців і скульпторів, графіків і малярів.

Але Москва — стала ареною його творчості. Війну і революцію Чайков відбуває в Росії, на фронтах боїв і мистецтва.

Зараз він стоїть на чолі скульптурного факультету Вхутемаса, де викладає ще з 1921 року.

В майстерні Чайкова, в будинку Вхутемаса на Рождественці, — перед вами наче б то його власна постійна

Наум Аронсон — автор бюста Леніна, що наробив шуму в Парижі і в Москві — стає там першим художнім провідником Чайкова. Але не надовгий час. Лірична, мало не пастирська, скульптура Аронсона порівняно видко стає чужою для Чайкова. В Аронсоні Чайков відчуває апологета „чистої краси“, а його ваблять уже інші мистецтві.

Роден і Бурдель змушують його шукати в скульптурі лише чистої краси форми, але й філософськи поглиблюють його розвідку.

Роден впливає на його мистецький розвій силою імпресіонізму.

Кубісти — своїми прагненнями до збудування формонних завдань.

Але ж і естетизм, і імпресіонізм, і безоб'єктивність ухиляють від себе Чайкова, захопленого шуканням нових образів у своїх скульптурних спробах. Сучасна європейська скульптура, примусово замурована далеко від вільних у замкнених салонах — досить розчаровує Чайкова.

Творіння нової скульптури, в стилі монументального став для нього неминучою потребою кожний із його праць.

Скульптура — сполучається з архітектурою. Синтез синтетичних і архітектурних форм виявляється за єдино виправдане мистецтвом майдану. Ґрунтом для зведення подібного синтетичного твору мусило бути вивчення техніки в усіх її індустріальних галузях.

Конкретний реалізм змістив і гостро поставив формальні завдання.

Колективна ідея своїми величезними масштабами витісняє в ньому вузьку обмеженість попередніх індивідуальних образів.

Якщо в цій колективній частині Чайкова ще заховає частину старого символізму, в ній є вже багато органічного, що виявляє часами ідею кінця світу.

„Узагальнений“ образ замість конкретних образів.

Його тема охоплює об'єкти його оточення.

Чайков давно вже звик, з малоприсутнього матеріалу — мармуру, робити свої речі в сподіваній послідовності — то „Душа народу“ і „Портрет єврея“.

Портрет єврея

Портрет О. Крейна

Штучний камінь

ни („Портрет Лисицького“—1919 р.) то з дерева („Фігура—1923 р.), то із штучного каменя („Портрет Олександра“—1925 р.), то з мюсю („Електрифікатор“—1925 р.), з різних матеріалів—гіпсу, заліза й скла („Проект пам'ятника“—1923 р.), то з бронзи („Купальниця“—1926 р.), то з міді („Рибалка“—1926 р.).

Приналежність Чайкова до сім'ї єврейських ремісників (біло-ків) і близькість до єврейських мас спричинилися до створення національних форм єврейського мистецтва, поряд з тим шукання форм монументального мистецтва. Займаються дослідженнями і аналізом примітивів мистецтва, їхньою еволюцією і перетворенням їх у найсучасніші форми мистецтва сучасності.

Мистецькі шляхи Чайкова трохи відокремлюють його від сучасних скульпторів. Наслідувачі наших імпресіоністів—Тру-бецького і Голубкиної—так само далекі від нього, як і реалісти з-серед скульпторів АХРА. В його роботах можна ще мабуть спостерігти деякий вплив Коненкова, що виявляється в романтиці його композицій, у використуванні народних мотивів.

В єврейській мистецькій літературі Чайков широко відомий, як графік і ілюстратор єврейських казок.

В єврейським театрі—як оформлювач сценічних постановок (постановка „Витворки Скопена“ Мольтера з інтермедіями єврейського театру в „Державнім Білоруським Єврейським Театрі“).

ГАНЕБНИЙ ВЧИНОК В АРТЕМІВСЬКОМУ

Кореспонденція А. Ювака

НЕЩОДАВНО робітники шах та заводів Артемівщини були обурені ганебним вчинком групи відповідальних робітників, що за ним пролунав постріл самогубці.

Це було так. В день свята десятих роковин Жовтневої революції голова Артемівського Округу Ярошук, начоркміліції Максимів, дружина Максимова та Фоменко, нач. учбової команди міліції влаштували на квартирі Максимова п'яну вечірку.

Добре підвипивши вони вирішили, що без жінок на вечірці не гаразд. Для того щоб виправити цю помилку дружина Максимова запрошує

колишній голова Артемівщини

Шіліна з дружиною на у. Разом з Шілініми прийшла і грона-судка Фоменка. Спочатку все гаразд.—пили вино, горілку, підніст за тостом, веселилися, але швидко „дризг“ раптом Ярошук пося з Вороніною і, розлютований, її бити. Ледве-ледве втікла Вороніна з ударів Ярошука.

Ярошук не вгавав. Він почав бити до дружини Шіліна. Чоловік, що намагався обороняти свою жінку від п'яного Ярошука, одержав міцних ударів головою в живіт без пам'яті. Ярошук був не останнім актором, а головою ради фізкультури в Артемівському.

Після дочекавшись ранку Шіліна вбила себе пострілом з револьвера. А ранком все Артемівське говорило про ганебний випадок. Про ганебний вчинок в Артемівському

почали писати в газетах. Прокуратура республіки негайно надіслала туди слідчого в особливо важливих справах. Нині слідство закінчилося. Незабаром громадська думка ознайомиться зі всіма подробицями цього випадку.

В цій справі усунуто з посад і притягнуто до відповідальності Ярошука, Максимова, Шіліна, дружину Максимова та Фоменка. Усіх обвинувачених, що перебу-

вали на радянських посадах, притягається до відповідальності за 101 арт. Крим. Кол. себто за дискредитацію радянської влади. Ярошук притягнуто за дру-

гою частиною 145 арт., а Максимова та Фоменка за 20 та 145 арт. себто за те, що своїми вчинками вони довели Шіліну до самогубства. Незабаром злочинці стануть перед радянським судом.

Максимів, колишній начальник Артемівської окрміліції

Шіліна, що вбила себе пострілом з револьвера

Шілін, колишній начальник міліції міста Артемівського

№ 8 „Всесвіту“ (а не 5-й, як помилково було зазначено) вийде у поширеному розмірі, з додатком — **ТРЬОХКОЛЬОРОВА КАРТИНА ХУД. САМОКІША — „ЧЕРВОНА КІННОТА“**—і його буде присвячено десятиріччю Червоної армії.

НА ШЛЯХУ ДО ФІЗИЧНОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ

СПОРТОМ займалися і в передреволюційній Росії. Але тоді на спорт дивилися, як на розвагу для гулящої публіки. Чи цікавив будь-кого спорт, як засіб фізичного оздоровлення мас? Чи задумувався хто-небудь над питанням, що корисно, що шкідливо, що приступно жінці, яка фізкультура потрібна школярам, чи може фізкультура допомогти хворому, стомленому?

Тоді такими питаннями, за винятком двох-трьох наукових робітників, ніхто не цікавився.

Лише за радянської влади фізкультура, як засіб оздоровлення робітничої класи, дістала широке визнання.

Рік-у-рік, з кожним днем ростуть кадри фізкультурників.

Щоб правильно виховати і зміцнити фізкультурну масу—спеціальні навчальні установи підготовляють командний склад педагогів та інструкторів фізкультури.

В наукове пророблення питань фізкультури, вивчення впливу всіх видів спорту на організм—втягується все нові й нові авторитетні наукові сили.

Марудну роботу проводять професори й лікарі у своїх лабораторіях.

В сотнях антропометричних карток, у вивченні роботи серця до і після вправ, у змінах кров'яного тиску—вони шукають відповіді на питання, що цікавлять їх.

Чи корисний бокс?—ось хоч-би таке питання—чи ясне воно? Звичайно, що ні. І от у Москві під проводом проф. Зелєніна переводиться найпильніше обслідування боксерів. Влаштовується спеціально для цього матч. Різні точні прилади і спостереження відзначають, як реагують на таку „роботу“ серце, нервова система, легені й інші органи людини.

Гребці, плавці, футболісти, велосипедисти, хокеїсти, лижники, важко-атлети—словом спортсмени всіх родів спортивної зброї—є нині об'єктом вивчення в лабораторіях наукового, фізкультурного світу.

Як запобігти різним скривленням у школярів—які фізкультурні засоби дати санаторному хворому і які стомленим, що відпочивають у будинках відпочинку.

Яка повинна бути фізкультура жінки, дитини, як треба дихати?

Це лише основні теми для вивчення, а в кожному з них є ще окремі деталі.

Дні, місяці, роки, потрібні, щоб знайти правильну відповідь на них.

Недавно у Москві відбулася конференція наукових робітників, Понад 200 професорів, лікарів і педагогів з'їхалися в столицю, щоб поділитися своїм досвідом. 40 докладів—з глибокою увагою заслухала конференція.

Над пекучими питаннями трохи піднято завісу, але багато ще серйозної роботи спереду.

Як би не було, віхи шляху, що веде до фізичного оздоровлення, намічено.

С. Павлов

Змагання боксерів. Вгорі—прикра пригода на льоду. Нижче—гурток пінг-у робітничому клубі

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА
на 1928-й рік і літературно-критичний
на 1928-й рік і мистецький місячник

„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“

(ВИДАННЯ РІК ЧЕТВЕРТИЙ)

ЩО ВИХОДИТЬ КНИЖКАМИ 8 АРКУШІВ

„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ подає кращі твори з української та
:: :: чужоземної літератури :: ::
„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ містить критичні огляди поточної укра-
:: :: їнської й чужоземної літератури :: ::
„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ освітлює питання образотворчого, теа-
трального і кінематографічн. мистецтва
„ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ відгукується на головніше з політично-
економічних і науково-технічних питань

Протягом 1928 року річні передплатники „ЖИТТЯ й РЕВОЛЮЦІЯ“ одержать
БЕЗПЛАТНО: 1) „Альбом сучасних українських письменників Радянської України“
(36 портретів; 2) „Альманах сучасної західної літератури“ (10 арк.)

ПЕРЕДПЛАТА на ЖУРНАЛ:

На	1 міс.	—	крб.	85 коп.
"	3	"	2	" 50 "
"	6	"	4	" 25 "
"	12	"	8	" — "

Окреме число 1 крб.

Передплата
за кордон на рік 5 дол.

Річні передплатники можуть вносити
передплату в кілька строків, а саме:
при передплаті 4 крб., до 15 квітня
2 крб., до 15 липня 2 крб.

Адреса редакції: Київ, вул. К. Маркса, 2

Передплата приймається по всіх філіях Державного Видавництва України, зокрема
в Київській філії Д. В. У.— вул. Карла Маркса, 2

ВСЕУКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА ВИДАВНИЧА та КНИГОТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА

КНИГО СПІЛКА

Харків, Горьківський пр., № 2, телефон 46-74

НОВА ГРОМАДА

ДВОХТИЖНЕВИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ, КООПЕРАТИВНИЙ, НАУКОВО-

:: :: ПОПУЛЯРНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ :: ::

Виходить за відповідальною редакцією А. Е. ГЕТЛЕРА.

Завідує Редакцією С. П. КРАВЦІВ (КРИГА).

СТАТТІ

з усіх питань практичної кооперативної роботи
та сільського господарства

ПОСТІЙНІ ОГЛЯДИ

політичного життя та революційного руху
в СРСР та за кордоном

ОПОВІДАННЯ ТА ВІРШІ

найкращих сучасних письменників та літератур-
ного молодняку, ілюстровані кращими художниками

ЦІКАВІ ІЛЮСТРАЦІЇ

з будівництва та побуту України, СРСР Закор-
донна політ-хроніка в ілюстраціях

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

На рік 5 крб. — коп.

На півроку 2 крб. 75 коп.

На 3 місяці 1 крб. 50 коп.

Ціна окремого числа. — крб. 30 коп.

Кооперація. Літературний розділ. Сільське гос-
подарство. По кооперативній Україні. Книжкова
поліція. Новинки науки й техніки. Розвага на до-
звіллі. Постійна інформація про нові видання
Книгоспілки

ЛИСТУВАННЯ

з читачами й дописувачами. Поради в справі
:: :: читання й кооперативної самоосвіти :: ::

ВИМАГАЙТЕ В УСІХ

КООПЕРАТИВНИХ ТА ИНШИХ
КНИГАРНЯХ, КІОСКАХ
ТА ГАЗЕТНИХ ЕКСПЕДИЦІЯХ

ВСЕСВІТ

Переборовши всі труднощі утворення першого на Україні універсального тижневика і здобувши за минулий рік широке коло

прихильників—читатів, Редакція „ВСЕСВІТА“ цього року ставить собі за завдання всяким чином поліпшувати журнал, для чого й потрібно мати тісний зв'язок з основним колом читачів журналу—з річними передплатниками.

В тій меті в 1928 р. буде широко розвинуто практику конкурсів і розподілено серед річних передплатників премії.

Річні передплатники журналу „ВСЕСВІТ“ на 1928 рік, що надішлють передплату власними поштовими переказами (але не через комісійну агентуру пошти) або безпосередньо здадуть її до Харківської чи окружної контори Видавництва „Вісти ВУЦВК“—і все це до 1 березня 1928 року—візьмуть участь у розподілі преміяльних предметів на суму з розрахунку 400 крб. на 1 тис. річних передплатників.

ПРИЙМАЄТЬСЯ
ПЕРЕДПЛАТА
НА 1928 РІК
НА

УНІВЕРСАЛЬНИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ
ТИЖНЕВИК

Список преміяльних предметів для річних передплатників опубліковано буде в березні, після в'яснення загальної суми і вибору предметів. Пропонуючи для того зі свого боку

модерний радіоапарат з гучномовцем, навушниками й лампами, фотоапарат з належним приладдям, велосипед і столлярний та слісарний струмент,

Контора прохає річних передплатників подати до 1-го березня 1928 р. свої зауваження відносно цих і інших бажаних преміяльних предметів.

Росподіл для річних передплатників відбудеться жеребком 1 квітня 1928 р.

Піврічні передплатники, на тих самих умовах внесення передплати, візьмуть участь у другому розподілі, в другій половині року, коли поновлять передплату на друге півріччя.

Тим, що великого запасу „ВСЕСВІТА“ на 1928 р. друковано не буде, Контора просить річних і піврічних передплатників не гаятися з надсилкою передплати.

КОМПЛЕКТІВ „ВСЕСВІТА“ ЗА 1927 РІК НЕМА.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

на 1 рік—52 прим.—7-20 к., на 1/2 р.—3-60 к., на 3 міс.—1-80 к., на 1 міс.—4-5 номерів 60 к.
Ціна окремого номера—13 коп. Передплата приймається в Головній Конторі—Харків, вул. К. П. Кнехта № 11, в округах по всіх представництвах „Вістей“ та в кожному кіоску залізничного зв'язку.